

FORMÅL

Oslo Elveforum ser det som sin hovedoppgave å støtte opp om Oslo kommunes, nabo-kommunenes og andre offentlige og private institusjoners arbeid med å gjenskape byens blågrønne årenett fra Marka til Fjorden. Vi ønsker å være et kraftsenter i et omfattende miljønettverk som arbeider fram rene og rensede vassdrag - med optimal vannføring, med et rikt biologisk mangfold og med grønne, publikumsåpne elvebredder. Vi avgrensner vårt arbeid til vassdragene i byggesonen mellom Marka og Fjorden.

Den andre hovedoppgaven retter seg mot byens befolkning, særlig barn og unge, gjennom prosjektet Blågrønn hovedstadsaksjon. Vi arbeider for å informere om betydningen av Oslos blågrønne struktur som et element for trivsel og glede i nærmiljøet og for å inspirere flest mulig barn, unge og voksne til å engasjere seg i et "lokalt eierskap" gjennom en ordning med elve-adopsjon for skoler, boligsameier, institusjoner, bedrifter og andre interesserte. En styrking av bydelenes engasjement i den blå - grønne sektor er ønskelig i denne sammenheng.

OSLO ELVEFORUMS ORGANISASJONSARBEID

Oslo Elveforum (OE) ble stiftet i år 2000 og er utviklet til et arbeidsfellesskap for 12 elvegrupper og ideelle foreninger, som virker til det beste for Oslos "blågrønne struktur". Dette dreier seg om de ti vassdragene og Østensjøvannet – både blå vannløp og vannspeil og grønne kantsoner, som sammen er viktige deler av det biologiske mangfoldet i hovedstaden. Spørsmålet om å etablere et felles byomfattende nettverk av venner for disse elvene vil bli nærmere vurdert.

For noen av vassdragene ivaretas arbeidet av medlemsorganisasjoner: Lysakervassdragets Venner (LvV), Miljøforeningen Akerselvas Venner (MAV), Alnaelvas Venner (ALV) og Østensjøvannets Venner (ØVV).

Mærradalsbekken, Hoffselva med Makrellbekken, Frognerelva, Hovinbekken, Ljanselva og grensevassdragene Gjersjøelva mot Oppedgård og Ellingsrudelva mot Lørenskog har arbeidsgrupper med en kjerne av aktive vassdragsvenner, som driver sitt arbeid i kontakt med et lokalt nettverk av velforeninger, historielag, miljøforeninger og andre ideelle organisasjoner.

Oslo Elveforums hjemmesider: www.osloelveforum.org har i løpet av året fått en mer fyldig og funksjonell form, ikke minst takket være webmaster Sverre Samuelson.

Rapportene om virksomhetene i 2008 fra elvegruppene og foreningene utgjør siste del av denne årsmeldingen for Oslo Elveforum. Alle vassdragene er representert i Oslo Elveforums styringsgruppe, som er det koordinerende organ for arbeidsfellesskapet og som representerer det utad mot byens fagetater, politiske organer og andre ideelle organisasjoner. Arbeidet drives i hovedsak ut fra private hjem, men OE har kontorplass og et administrativt samarbeid med Oslo og Omland Friluftsråd (OOF).

Etter årsmøtet 26. mai 2008 har Oslo Elveforum følgende styringsgruppe

Leder: Ida Fossum Tønnessen (Mærradalsbekken)
Nestleder/sekretær: Leif-Dan Birkemoe (Østensjøvannet)
Kasserer: Leif Bertnes (Gjersjøelva)
Harald Lundstedt (Ljanselva)
Unni Eriksen (Frognerelva)
Ida Hvoslef (Allrounder)
Øyvind Traagstad (Akerselva)
John Tibballs (Lysakerelva)

Varamedlemmer
Vidar Berget (Alna)

Frithjof Funder (Ellingsrudelva)
Ulf Fredriksen (Allrounder)
Knut Vadholm (Fiske i vestlige vassdrag)

Rådgivergruppe med møterett: Tor Holtan-Hartwig (Ljanselva), Sigurd Tønsvik (Hoffselva med Makrellbekken), Karsten Sølve Nilsen (Hovinbekken)
Kontakter: Fiskeinteressene: Hjalmar Eide. Velkontaktene: Kjell Fr. Jacobsen.

Valgkomité: Trine Johnsen, Ingrid Nissen og Frithjof Funder (leder).
Revisor: BDO Noraudit Oslo DA, Vika Atrium, Munkedamsveien 45, Pb 1704 Vika, 0121 Oslo,
Org.nr. 875 926 632

VIRKSOMHETEN I 2008

Medvirkning og resultater

Styringsgruppen har i 2008 hatt fire møter med i alt 34 saker. Blant disse er: positive og negative utviklingstrekk i og ved Oslovassdragene, informasjonstiltak, økt arbeid rettet mot skoler, barnehager og lokalmiljøer, ofte i samarbeid med OOF. (Jfr. Blågrønn hovedstads-aksjon og elveadopsjon på de neste sidene)

”Med barn og unge langs Osloelvene” har vært Oslo Elveforums sentrale motto i arbeidet rettet mot barn og unge i skole og barnehage siden 2001. I samarbeid med Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) om ”Læring i Friluft” har vi etablert en utstyrsbase for friluftsliv og naturkunnskap på Sagstua ved Ljanselva. Sagstua er flittig brukt som samlingssted for barnehager, skoleklasser og ulike voksegrupper.

Av andre saker har Oslo kommunes meldinger, kommunedelplaner og kommuneplaner blitt drøftet og kommentert ut fra vårt blågrønne ståsted. Både styringsgruppen, elvegrupper og foreninger gir høringsuttalelser, både om de store byutviklingssakene og om byggesaker nær åpen eller lukket elv og bekk. Vi støtter oss her til den historiske blå listen, som Oslo Elveforum og Vann- og avløpsetaten har utarbeidet over skjulte og åpne vannstrenger i byggesonen. Vi kontakter utbyggere og arkitekter og minner om sjekklisten for vurdering av relevante vanntema i byggesaker, en liste som er utviklet av Samarbeidsforum for vassdrag i Oslo. Oslo Elveforum har i 2008 uttalt seg i mer enn 40 regulerings- og plansaker. To store og viktige saker er under arbeid i Oslo kommune. I begge sakene er det opprettet referansegruppe hvor Oslo Elveforum er en aktiv medspiller:

- Plan for idrett og friluftsliv i Oslo 2009 – 2012
- Kommunedelplan for grønnstruktur i Oslos byggesone

Det er under utarbeidelse kommunedelplaner for Alna og Lysakerelva. Oslo Elveforum sitter i referansegrupper for begge vassdragene og bidrar aktivt. OE er også representert i Miljø-forum for Gaustadbekkdalen, og i referansegruppen for utvikling av Nedre Foss området.

Vi har 2 gode samarbeidskontakter i næringslivet: Olav Thon Gruppen A/S og OBOS. Vi takker dem for verdifull støtte til vårt allsidige miljøarbeid.

Også for 2008 er det grunn til å gi anerkjennelse for Oslo kommunes aktive holdning til rehabilitering av Oslovassdragene.

BLÅGRØNN HOVEDSTADSAKSJON OG ELVEADOPSJON

”Blågrønn hovedstadsaksjon – lokalt eierskap”

Gjennom dette prosjektet som startet opp i 2006, utvides arbeidet med barn og unge med sikte på å engasjere boligsameier, velforeninger og bedrifter som ”lokale verter” for byens blågrønne miljø langs elver, bekker, vann og dammer.

Vi innbyr skolene til å adoptere en bekk eller en elv i nærmiljøet. Dette gjøres i nært samarbeid med de lokale elvegruppene. Når avtale er inngått med en skole, utarbeider Oslo Elveforum (OE) adopsjonsbrev og kart i samarbeid med Vann- og avløpsetaten i Oslo kommune.

Skolene mottar adopsjonsbrev der de forplikter seg på
å oppleve og bli kjent med natur- og kulturverdiene
å ta hensyn til planter, dyr og kulturminner
å melde fra om ulovlig forurensning og holde vann og strandkanter fri for søppel

Oslos ordfører underskriver adopsjonsbrevet sammen med en representant for skolen og for Oslo Elveforum. Skolene mottar en undervisningsmappe og kart til hjelp spesielt for hver enkelt skole. Adopsjonsbrevet henges på veggen i glass og ramme på et lett synlig sted.

Overleveringen av adopsjonsbrevet kombineres ofte med en samling for skolens elever eller lærere, gjerne med visning av den nyproduserte filmen Elveadopsjon i skolen (produsert av Snøball Film AS, 2008, 15 min.) Alle adopsjonsskolene fikk filmen på DVD tilsendt som julehilsen i 2008. Adopsjonsskolene Årvoll, Kastellet og Hallagerbakken medvirker i filmen, som ligger på nettet med link fra www.osloelveforum.org

Lokalaviser følger gjerne opp adopsjonen og arrangementene.

Referansegruppen som følger opp dette prosjektet, ledes av Oslo Elveforum og har representanter fra Oslo kommune v/ Vann- og avløpsetaten (VAV), Friluftsetaten og Rusken-generalen, foruten Oslo og Omland Friluftsråd, Kontaktutvalget for Velforeninger og OBOS.

OEs prosjektsekretær Trine Johnsen har brukt en vesentlig del av sin arbeidstid til arbeidet rettet mot barn og unge: besøk på skolene, arrangementer med overrekkeelse av adopsjonsbrev, utarbeidelse av undervisningsmapper med kart til skolene m.m.

Påmeldte adopsjonsskoler:

Ljanselva: Ljan skole, Hallagerbakken skole, Nordstrand skole, Munkerud skole, Mortensrud skole, Stenbråten skole, Rustad skole, Lusetjern skole, Holmlia skole, Rosenholm skole, Hauketo skole, Prinsdal skole, Bjørnholt skole, Bjørndal skole, Seterbråten skole, Klemetsrud skole, Kastellet skole og Steinerskolen på Nordstrand. 11 bolig- sameier/velforeninger støtter opp om ryddeordningen langs Ljanselva med moralsk og praktisk hjelp. I tillegg har Natur videregående skole adoptert Ljanselva og fått spesielt fiskeforvaltningsansvar med spesialoppgaver.

Østensjøvannet fra brua til Smedbergbekken pluss selve bekken: Abildsø skole

Alna: Gamlebyen skole, Vålerenga skole, Bryn skole, Tveita skole, Natur videregående skole

Hovinbekken: Årvoll skole og Hasle skole

Skøyenbekken: Skøyen skole

Lysakerelva: Sollerudstranda skole. Det arbeides nå med 9 skoler, vel og borettslag på begge sider av Lysakerelva i samarbeid med Bærum kommune.

”Vanndetektivene ” – forskningsoppdrag

Dette er et opplegg for undervisning ved vann, elver og bekker med referanse til kunnskaps-løftet utviklet av Oslo Elveforum i samarbeid med Bærum kommune i 2007, men tilpasset Oslo. Som følge av dette samarbeidet med Bærum kommune er det lagt til rette for at skolene på begge sider av Lysakerelva skal adoptere elvestrekninger og få hjelp av borettslag og vel.

I fem dobbeltark rettet mot 7.–10. klassetrinn finner lærere aktuelt hjelpstoff som tar for seg:

- bunndyr og forurensning
- måling av vannkvalitet
- planter i og langs vassdrag

- dyreliv i og langs elva
- kulturminner langs vassdrag

Adopsjonsskolene får laminerte sett av forskningsoppdragene (se www.osloelveforum.org).

Adopsjonsskolene får nå også tilbud om konduktivitetsmålere fra Oslo Elveforum og utstyr for vannmåling fra Vann- og avløpsetaten for å styrke elevenes elementære kunnskap om vann. Vi ser vannmåling som en viktig del av skolens undervisning og vil legge opp til at vannmåling kan skje hele året.

Økt kompetanse og innsikt er nødvendig i en befolkning som vil verne vassdragene.

ANDRE MILJØAKTIVITETER

Byomfattende arrangementer

Miljødagene i Oslo

Oslo Elveforum deltok i planleggingen av dagene sammen med Grønn Hverdag og Miljøagentene. Vi stilte i Miljøagentparaden 5. juni med elever fra adopsjonsskolen Årvoll som hadde "laget" Oslos elver med stoffremser bak hest og vogn fra Trosterudstallen. Vognen var flott "pyntet" med tegninger. Det internasjonale fokus på Miljødagen 5. juni var i 2008 rødlistearter. Årvoll skole hadde også laget et flott rødt banner med sorte siluetter av truede arter. Banneret ble heist opp i en lift i borggården på Rådhuset - med ordføreren i kurven på toppen. I alt 2000 skole- og barnehagebarna deltok i miljøparaden, der også miljøvern-minister Erik Solheim deltok fram til Oslo Rådhus der paraden ble mottatt av ordfører Fabian Stang. Oslo Elveforums voksne hjelpere var utstyrt med "Ruskenantrekk" i paraden.

Miljødagene i 2008 ble ellers lagt til høsten. Oslo Elveforum hadde stand på miljøtorget i Studentertunden 20. september og arrangerte godt besøkte vandringar med elvegruppene langs Hovinbekken 18. september og Ljanselva 21. september

Oslo Elveforum deltok med egen stand på følgende arrangementer:

Internasjonal torgdag på Grønland ved Akerselva 30. august 2008.

Åpen dag i Bjørvika på Paulsenkaia 14. september 2008. Ved begge anledninger ble det fokusert på behovet for å vitalisere Akerselvas utløp og den lange elvetunellen under Oslo S. 17. april var Oslo Elveforum med på Østlandssendingen TV i kano vedrørende samme sak.

Elvelangs i fakkellys 25. september samlet som vanlig mange tusen mennesker langs Akers-elva. Foruten en godt besøkt stand, bidro Oslo Elveforum til gjennomføring av kulturinnslaget med gruppen Taranis med sin Riverdans. Pga. monteringsarbeider med grunnlinjen og stengt Akerselv måtte årets innslag med Operabåten utgå, men kanopadlerne i regi av Oslo kajakkklubb gjorde sitt til å vitalisere elvemiljøet.

Elvevandringar i fakkellys fant sted langs Hovinbekken 18. september og langs Alna den 11. september med god deltaking.

Guidede elvevandringar er gjennomført ved en rekke anledningar langs Osloelvene i regi av elvegupper og foreningar innen nettverket Oslo Elveforum.

Annet

World Water Monitoring day

Den internasjonale vannmålingsdagen følges opp av Oslo Elveforum ved at skolene innbys til å delta i et verdensomspennende nettverk med bruk av Vann- og avløpsetatens vannmålings-utstyr. Vi har registrert at informasjon sendt vidare til www.WorldWaterMonitoringDay.org er offentliggjort med tekst og bilder fra vårt og skolenes elvearbeid.

Markering av Verdens Vanndag i mars

Pressemelding gikk ut om påmelding til vannmålingsdager høsten 2008 for Osloskolene.

FAGMØTER VÅR OG HØST 2008

Vårmøte 26. mai 2008 ved Gjersjøelva

Møtet ble holdt i båtforeningens lokale ved Gjersjøelva. Stedlig vertskap: Gjersjøelvgruppen representert ved Guri Vallevik Håbjørg, Harald Lundstedt og Egil Clemetsen.

Oppgangssaga og andre kulturminner ved Gjersjøelva

Vertskapet fortalte om historie, anskaffelse, oppbygging, drift, fremtidsplaner og til slutt ble bruken av saga demonstrert. Av fremtidige planer ble nevnt etablering av en kvern litt nedenfor selve oppgangssaga og en dampdrevet lokomobilsag som tidlig på 1900-tallet ble benyttet etter nedleggelse av vannsagene. En gjeng av frivillige holder saga og en laksetrapp i stand og tar imot mange besøk av skoler og andre grupper.

Om bydelen Nordstrand

Nestleder i Bydel Søndre Nordstrand, Liv Jorunn Eriksen (SV), hilste fra bydelen og fremhevet betydningen av natur, helse og kultur som viktige fundament for bærekraftig overlevering til neste generasjon. Hun minnet om at Søndre Nordstrand er den største bydel i Oslo med en stor andel ikke-vestlige innbyggere og mange språkgrupper.

Kan man flytte en bekk?

Tidligere leder i Norske Landskapsarkitekters forening, Willy Thomassen, fortalte om flytting av Sogsvannsbekken tidlig på 1990-tallet. Bekken, med kraftig løvtrevegetasjon og under-skog på begge bredder rant midt gjennom planområdet for Rikshospitalet. Bekken ble ansett for å ha stor rekreasjonsverdi og geologisk interesse. "Grøntplan" for Oslo kommune satte som mål at bekker og elver i byggesonen skulle holdes åpne med grøntdrag begge sider, fortrinnsvis på minst 20 meter. Den valgte utbyggingsløsning krevde så vidt stor tomtebredde at 170 meter av bekken måtte flyttes til ny trase vest for det opprinnelige bekkeløp.

For å belyse de biologiske sidene ved flytting av bekken ble Laboratorium for Ferskvanns-økologi og Innlandsfiske (LFI) og Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) engasjert. NVE, Hydrologisk avdeling, beregnet vannføringen. Oslomarka Fiskeadministrasjon (OFA) og VAV ble også kontaktet i forbindelse med bekkeomleggingen.

Et nytt bekkefar ble sprengt ned i berggrunnen for å sikre vannføring i bekken og hindre ukontrollert erosjon langs breddene. For å gi bekken et naturlig forløp og varierende vann-hastighet, som ga fisk muligheter for å migrere oppover bekken, ble det bygget terskler, stryk og stillere loner. Som hvilesteder ble det lagt store steiner på bunnen. Ørreten er stedbunden til Sogsvannsbekken. Vegetasjon som kom under flommålet, ble basert på fasciner, dvs. 2-4 meter lange pølser av kvist surret sammen og gravd nesten ned i bredden. I disse ble det stukket stiklinger av stedege planter, først og fremst gråor. Store røtter av nedhugget gråor fra det tidligere løpet ble gravd ned i massene langs breddene. Disse kom hurtig med nye skudd og skapte kratt.

Høstmøte torsdag 16. oktober 2008 ved Lysakerelva

Møtet ble holdt i kantinen til Mustad på Lysaker. Møtet startet med omvisning og orientering om Fåbro gård ved adm. dir. Halvard Øye, Mustad Eiendom AS som også var vårt vertskap. Gården ble ferdig restaurert i sommer og er nå hovedkontor for administrasjonen. Mustad ble etablert på Gjøvik i 1832. Industritomten på Lilleaker, et område på ca. 170 mål, ble kjøpt i 1875 etter «Nitroglycerin Compagniet» som ble skadet ved en større eksplosjon i 1874. Bakgrunnen til etableringen var å komme nærmere markedene og å få en god havn.

Fåbro gård ble opprinnelig utskilt fra Sollerud gård, også kalt Øvre Sollerud. Hovedhuset ble oppført ca. 1760 som sommerbolig for dikteren Christian Braunman Tullin som var medeier i "Faabro Spiger-Fabrique" anlagt i 1750, nedlagt 1830. I 1997 ble Mustad AS delt i tre nye selskaper, Mustad AS, Mustad Industrier AS og Mustad Eiendom AS.

Restaureringen av Fåbro gård var utført i nært samarbeid med Byantikvaren, og lokalene vi ble vist rundt i var meget smakfulle. De øvrige husene på eiendommen var også nyoppusset.

Om bydel Ullern

Bydelsutvalgsleder for Bydel Ullern, Carl Oscar Pedersen (H) orienterte om sin bydel med 28.000 innbyggere og 25.000 arbeidsplasser. Dette medfører sterk daglig tilstrømming av arbeidstakere med mye fremmedparkering og behov for begrensning av trafikken. Det bygges over alt på kostbare tomter. Likevel beskrev Pedersen bydelen som en ”grønn bydel nær byen” med trygge boområder og stort utviklingspotensial. Bydelen gjør man hva man kan for å holde vassdragene åpne.

Lysakerelva i historisk perspektiv, industrielt og kulturelt

Oslo Elveforums leder Ida Fossum Tønnessen kåserte deretter godt assistert av John Tibballs med bilder. Hun startet i Åsa og trakk frem gods- og jernverkseier, generalkrigskommisær og generalveiintendant Peder Ankers dristige anlegg for frakting av tømmer med kjerrattbanen fra Steinsfjorden opp til Damtjern, en høydeforskjell på 400 meter. Langlidammen som eksempel på større inngrep i marka ble omtalt. Ida trakk fram inspirasjon etter befarung fra elveparker i USA som grunnlag for ideer til å etablere Akerselva miljøpark i 1990. Dette vil også ha betydning for planen for Lysakerelva. Hun minnet om at det var industrien langs Lysakerelva, Alna og Akerselva som skapte Oslos velstand. Dette må vi ikke glemme når ny virksomhet etableres.

Elveadopsjon – nå også ved Lysakerelva

Trine Johnsen fortalte at Oslo Elveforum og Lysakervassdragets Venner samarbeider med Bærum kommune om elveadopsjon for skolene i kommunen med bruk av utearealene ved Lysakerelva. Skolene adopterer en elvestrekning og får både utstyr til å kontrollere dens tilstand og råd om aktiviteter som elevene kan lære av. Undervisningsark er utarbeidet. Lysakerelva – vårt felles ansvar - er også et av argumentene for elveadopsjon og blågrønn kommune – ”lokalt eierskap”.

John Tibballs stod bak etableringen av Lysakervassdragets Venner i 2005 som bl.a. har vandring og foredrag på sin aktivitetsliste. Det samarbeides med Bærum kommune og foreningen er medlem av Bærum natur- og friluftsråd. Elvevenner i Oslo og Bærum må gå sammen om arbeidet for Lysakervassdraget.

”Elveadopsjon i skolen” - en film om et tverrfaglig undervisningsopplegg

Den nye DVD'en ble presentert. Hver elvegruppe/forening fikk en DVD til bruk i sitt område. Filmen som er på 15 minutter, og er laget av Snøball Film AS, ble meget godt mottatt og spesiell takk rettes til Trine Johnsen og Leif Bertnes for idé og gjennomføring.

Fra lokalhistorisk hold ble det anmodet om at elvegruppene/foreningene samarbeider med historielagene, ikke minst for å kvalitetssikre de kulturhistoriske opplysninger som blir gitt i diverse publikasjonsmaterieill. I utgangspunktet samarbeider Oslo Elveforum med alle relevante foreninger, ikke minst velforeningene.

Samspill oslo kommune – Oslo Elveforum om Oslo, bærekraftig by med byøkologisk program

Oslos politiske myndigheter har allerede ved byrådserklæringen i 2000 gitt offisielt uttrykk for ønsket om at byens vassdrag må gjenåpnes der det er mulig. Dette er gjentatt i Kommuneplan 2004 mot 2020, vedtatt 25. mai 2004.

Byøkologisk program 2002 – 2014, kap. 3.2.2 gir en god rettesnor:

”... Oslos elver skal renses og rørlagte strekninger åpnes der det er mulig... Det utarbeides egne planer for hver av Oslos elver i samarbeid mellom Oslo kommune, Oslo Elveforum og berørte bydeler og rettighetshavere for å sikre en samordning av brukerinteressene knyttet til vassdragene.”

Selv om svært mye ennå gjenstår i opprustingen av byens blågrønne infrastruktur, er Oslo på rett spor som en ledende europeisk miljøby med hederspris fra 2003. Vi ønsker lykke til med videreføring av mål og strategier som Oslo bystyre har trukket opp.

Vi merker oss spesielt

Vann- og avløpsetatens systematiske arbeid for å bedre vannkvaliteten i vassdragene og kravene som stilles til utbyggere om en mer bevisst behandling av overflatevann/ flomvann og vann fra snødeponier før vannet slippes til vassdraget.

Vi kunne gjerne ønske oss en trykksak med mer detaljerte retningslinjer for den lokale overvannsbehandling, gjerne fulgt av eksempler.

Friluftsetatens nyttige informasjon til oppsittere langs byens bekker, elver og vann om betydningen av å verne det biologiske mangfoldet, og etatens initiativ om styrket fiske-forvaltning og bedre fritidsfiske i Oslos byggesone.

Friluftsetatens vassdragsgruppe står i kontinuerlig kontakt med Vann- og avløpsetaten og øvrige berørte etater. Etatens planer for å få realisere byens turveinett bidra også til å øke tilgjengeligheten til byens vassdrag.

En spesiell anerkjennelse for den veiledende sjekklisten beregnet på planleggere og utbyggere og det verdifulle kantsonedokumentet som ble lagt ut på nettet 19.02.2007.

Plan- og bygningsetatens økende fokus på bruk og bevaring og gjenskaping av vann-miljøet i Oslo indre by, ikke bare i forbindelse med møteplasser og torg, men også i den daglige saksbehandling. Men kanskje svikter etatens årvåkenhet i enkelte ledd, når det gjelder å observere følgene av byggepresset mot vassdragene.

Bransjekravet om at miljøsertifiserte skoler forutsettes å gjøre en miljøinnsats, som for eksempel ved å adoptere et vann, en myr eller en dam. Vi merker oss at Utdanningsetaten har lagt undervisningsopplegget "Vanndetektivene" ut på etatens hjemmesider. Det er laget i et samarbeid mellom Oslo Elveforum og Bærum kommune og lagt opp i tråd med intensjonene i Kunnskapsløftet.

VASSDRAGENE OG KOMMUNENS ADMINISTRASJON

Administrasjonen av elver, bekker, vann og vassdrag er etter sin natur tverretatlig og omfatter så vel spørsmål om byplanlegging og vern av vassdragenes kantsone mot uvettig utnyttning, friluftsliv, plante- og dyreliv/biologisk mangfold, vann og vannrensing, overflatevann og flomdemping, helse, tilgjengelighet, samferdsel, vedlikehold, sikring og innkjøp av frilufts-arealer og ikke minst innfasing av befolkningens ønsker og engasjement i et viktig område for trivsel i felles nærmiljø.

Vi anser det tverretalige SaFoVa (Samarbeidsforum for vassdrag i Oslo) som et riktig og nyttig strategisk instrument, vel og merke dersom ledelsens resultatforventninger er tydelige.

Vi peker i denne sammenheng på behov for økt kursvirksomhet innen etatene og på tvers av etatsgrensene, der kunnskap og innsikt om betydningen av biologisk mangfold og aktuelle krav til bygg- og anleggsarbeid langs vassdragene belyses og innskjerpes.

Vi har merket oss bystyrets ønske om å etablere et friluftsfond som redskap i arbeidet med å sikre utløsning og innkjøp av aktuelle friluftsområder, ikke minst turveilenker, og vi støtter opp om denne ideen.

Bydelsplan

Bydelens engasjement i den blågrønne sektor bør aktiveres. Vi mener at de bør kunne bidra sterkere til å samle krefter om vedlikehold, vern og bruk av friarealer generelt og vassdragene spesielt.

Interkommunalt

Nyere krav om en helhetlig behandling av hvert vassdrag, jfr. bla. EUs vanndirektiv, utfordrer til interkommunalt samarbeid. Vannplanarbeidet med Lysakervassdraget som nå samler kommunene Ringerike, Bærum og Oslo, krever ny gjennomtenking av forvaltnings-måten. Dette vil også berøre grensevassdraget Ellingsrudelva og muligens også Gjersjøelva.

Stilt overfor denne omfattende virksomhet, kan en fristes til å stille spørsmålet om Oslo for noen år fremover vil få behov for å etablere en spesiell gjennomføringsenhet for gjenåpning av vassdrag med turtstier og publikumsåpne kantsoner. Vi lar denne utfordring stå som et hovedønske og en anbefaling fra Oslo Elveforum til de politiske partier i 2009.

Oslo Elveforum peker også på at tiden snart er inne til å samle kreftene og arbeide frem en samlet mulighetsbeskrivelse for Oslos vassdragsmiljø.

VASSDRAGSFORUM (SaFoVa)

Det tverretatlige Samarbeidsforum for vassdrag i Oslo, er en strategisk viktig instans i arbeidet for å inspirere til et mer innsiktsfullt og tverrfaglig samarbeid om Oslo vassdragene.

I SaFoVa deltar berørte kommunale etater, representanter for Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Norges Vassdrags- og Energidirektorat og Statens Vegvesen, foruten de frivillige Oslo og Omland Friluftsråd og Oslo Elveforum. Dette organet, som ledes av byrådsavdeling for miljø og samferdsel, møtes 4 ganger i året. Oslo Elveforum har også i 2008 vært en aktiv pådriver i dette utvalget i et meget godt samarbeid med de kommunale og statlige organene.

Det er vårt inntrykk at den tverretatlige samlingen om byens blågrønne miljø som SaFoVa representerer, har betydd mye for kommunens arbeid med å gjenskape byens blågrønne struktur. SaFoVas møter sirkulerer nå mellom de berørte etater. Dette synes å bidra til økt nærhet og vitalitet omkring de aktuelle utfordringene.

Også i 2008 har Oslo Elveforum brukt sjekklisten fra SaFoVa i sitt informasjonsarbeid overfor utbyggere, arkitekter og entreprenører. Sammen med de lokale elvegrupper og venne-foreninger gir vi innspill til planleggere eller tar kontakt med utbyggere og faginstanser tidligst mulig i prosessen. Gjennom denne form for proaktiv virksomhet fungerer Oslo Elveforum både som en konstruktiv vaktbikkje og som en inspirator. Erfaringene så langt er at listen har vært til god hjelp.

SaFoVas neste, store initiativ bør bestå i å bidra til å få fram en gjenåpningsguide, en veileder, der en samler de vesentligste bestemmelser og retningslinjer som angår vern, rehabilitering og gjenåpning av vassdrag, herunder nærmere regler og retningslinjer for lokal overvanns-behandling og flomdemping i en tid preget av klimaendringer.

Et hovedpoeng må være å understreke at gjenskapte vannmiljøer i byområder forutsettes å gi opplevelsesverdier som minner om det opprinnelige vassdraget.

Der kanal- og bassengløsnings av spesielle grunner velges, bør en sørge for å supplere med grønne planter og steiner som bidrar til estetikk, biologisk mangfold, strømminger og bevegelse i vannet.

Rehabiliteringen av Oslo vassdragene er et felles ansvar for mange etater og institusjoner. Samarbeidet mellom de berørte etater har i den senere tid vokst seg sterkere i takt med stadig økende utfordringer. Bystyrets mål om å "gjenåpne byens elver der det er mulig" markerer intet mindre enn et historisk løft, der en for 2000-tallet setter nye, krevende mål om en bærekraftig miljøpolitikk. Ca. 2/3 av opprinnelige 300 km bekker og elver er overdekket.

Også for 2008 er det grunn til å gi anerkjennelse for Oslo kommunes aktive holdning til rehabilitering av Oslo vassdragene. Kommunale planer og tiltak viser at kommunen mener alvor i arbeidet med å rehabiliterer og gjenåpne Oslos elver og bekker. Vi tenker spesielt på Alna gjennom helhetsplan for Groruddalen med et lovende oppstartprogram som også forutsetter åpen elv gjennom Kværnerbyen og Lodalen fram til Middelaldervannspeilet.

Vi nevner også det store arbeidet med planer for Hovinbekken i områdene Økern, Teglverkstomta, Ensjø og Klosterenga, og planene for bekkeåpning som del av utbyggingen i Gaustadbekkdalen sør og nord. Vi noterer oppstartingen av arbeidet med en vannbruksplan for Lysakerelva i et samarbeid mellom Bærum, Ringerike og Oslo kommuner som et positivt, nødvendig og etterlengtet tiltak.

Mens arbeidet med planer går for høytrykk også i 2008, ser vi ennå lite til arbeid i marken. Vi kan godt forstå behovet for en tidkrevende planlegging i forbindelse med den historiske omlegging av Oslo elvepolitikk, men vi håper at 2009 vil sette tydeligere spor i marken.

Hovedinntrykket ved avslutningen av 2008 er at Oslo bystyres budsjett for 2009 avspeiler en klar vilje til å gjenskape det blågrønne årenettet fra Marka til Fjorden.

ARGUMENTER FOR GJENÅPNING AV VASSDRAG

”Ikke mer rør”

Det er en rekke positive perspektiver ved gjenåpning og rehabilitering av Oslo-vassdragene kombinert eventuelt med anlegg av rensedammer eller våtmarker til behandling av overflatevannet.

Økologisk perspektiv

Vann i et grønt miljø bidrar til å bevare og utvikle det biologiske mangfoldet på en helt annen måte enn adskilte ”grønne øyer”/parker i landskapet. I tillegg er det etter hvert kjent for de fleste, at livet i vannet - mikroorganismene, algene, vannplantene, bunndyrene, muslingene og fiskene – kanskje er de vesentligste og mest betydningsfulle innslagene i gjenskapte vannmiljøer. Dette omfattende livet som bidrar til å rense og holde vannet friskt, betyr kanskje i en større sammenheng, mer for oss og vår eksistens, enn vi til daglig erkjenner.

Byreparasjonsperspektiv

Gjenskapte vannveier får både fram ”logikken i landskapet” og minner oss om kulturhistorie, næringshistorie og bevaringsverdige miljøer.

Estetisk/trivselsmessig perspektiv

Folk flest og særlig grupper med begrenset aksjonsradius som eldre med stokk eller rullator, foreldre med barnevogn og særlig småbarn setter stor pris på å kunne oppleve vannspeil og vannbevegelse i sitt nærmiljø.

Helse - og rekreasjonsperspektiv

Turfolk og trimmere og folk i matpausen fra arbeidsplassene har glede og nytte av ferdsel langs byvassdragene. Barn, familier med barnevogn og eldre som er litt dårlig til bens, kan ha kort vei til blågrønne miljøer i sitt nærområde.

Luftrensende/meteorologisk perspektiv

Elve-/bekkedragene bidrar til drenering av luftstrømmer, vel og merke dersom luftpassasjen holdes åpen i en tilstrekkelig bredde.

Økonomisk perspektiv

- Selvrensning av vann i lys og luft reduserer renseutgifter
- Rent vannløp gjør det lettere å registrere skadelige utslipp
- Mer overflatevann til vassdragene reduserer vannføringen til rensesystemet og bidrar til at rensekapasiteten benyttes til bedre og mer effektiv rensing av det tungt forurensede spillvannet.

Flomdempende perspektiv

Vannarealet som mottar og bremses opp flomvann ved stor nedbør eller sterk snøsmelting, blir da betydelig større. I disse endrete klimatiser, vil dette være enda et viktigere poeng.

Er det noen som etter denne gjennomgangen er i tvil om at gjenåpning har store plussverdier?

VANN – LIV – BIOLOGI

Det er behov for en bred forståelse av begrepet ”biologisk mangfold”

Vann i elver og bekker er noe langt mer enn mengde væske i transitt mot havet!

Elvene og bekkene med sine kantsoner representerer en verden av liv som vi til daglig ikke ser. Dette yrende livet danner grunnlaget for utvikling av høyere organismer og det plante- og dyreliv vi kan se og glede oss over. Det representerer også en vesentlig del av grunnlaget for vår eksistens. Vi opplever å møte økonomer og utbyggere som ikke helt har fattet konsekvensen av dette, og som gjerne synes det er all right å kanalisere elvevannet via betongkanaler. At det også kan synes som om noen arkitekter og også offentlige saksbehandlere heller ikke har tilegnet seg dette grunnleggende natursyn, er vanskeligere å forstå. I den rehabiliteringsperiode for elver og bekker som Oslo by akkurat nå befinner seg i, er det derfor viktig med en målrettet informasjon, der forståelse for og betydningen av at bærekraftbegrepet ”biologisk mangfold” og landskapsarkitektur løftes fram.

Fisk som spretter og biter på kroken - økt livskvalitet for de som ferdes langs elvene

En egen arbeidsgruppe under ledelse av Runar Ovesen og Karoline Bredland i Friluftsetaten har fått til oppgave å lage en Forvaltningsplan for fisk i ferskvann i Oslos byggesone. Oslo Elveforum anser dette som et oppsiktsvekkende, positivt tiltak med sikte på å bidra til økt livskvalitet i byens nærfrimråder.

Bredere faglig miljø for en bærekraftig utvikling

Flere offentlige, halvoffentlige og private institusjoner visere nå betydelig interesse og forståelse for å verne og rehabilitere det blågrønne miljøet i Oslo. Det gjelder ikke minst tradisjonelt ”tunge” tekniske institusjoner som Norges Vassdrags- og Energidirektorat, Statens Vegvesen Oslo og Statsbygg. Vi gleder oss over det vannrelaterte arbeidet som gjøres ved Universitetet for miljø og biovitenskap i Ås, og over Oslo arkitektthøgskoles ”vann i by”, profil som utvilsomt vil få ringvirkninger i byens utbyggermiljø. Grønn Byggallianse, en sammenslutning av byens større utbyggere, viser vilje og betydelig kompetanse på området bærekraftig utvikling. Ecobox, et miljøforum under Norske Arkitekters Landsforbund, satser med de samme intensjoner. Dersom denne tendensen til økt miljøforståelse får fotfeste også i bredere kretser innen næringslivet, vil det være grunn til større optimisme.

Årsmeldinger fra elveforeninger og -grupper

AKERSELVA

Nydalsdammen er blitt riktig fin, etter omfattende restaurering av selve damkronen og i området rundt. Vannkvaliteten er også i jevn bedring, selv om det fortsatt er enkelte uheldige punktutslipp også i øvre deler av elva. Dersom planen om åpning av bekk ved Engerjordet blir realisert kan et av de verste punktutslipp i denne del av elva bli løst.

Friluftsetaten har startet planarbeid for daltraseen (Grandalen og nordover) ovenfor Nydalsdammen, for å sikre grøntarealene i dette området.

Nye Oset renseanlegg er nå ferdig, etter fire års anleggstid. Vannverket har startet gravearbeid for ny og bedre tunnel med vann fra Oset renseanlegg til Voldsløkka. Arbeidet antas ferdig 1. oktober 2010 og vil merkes relativt lite, med unntak av ny anleggstrafikk på veitraseen på sørsiden av Maridalsvannet.

Vi har uttalt oss til i alt 8 reguleringsaker, bl.a. forslag om tårnbygg i Nydalen og for høye boligblokker i Ivan Bjørndalsgate, nordøst for Bentsebrua. Nedenfor Vøienbrua forsøkte byggherren i samråd med kommunen å fremme forenklet plan for nybygg på fire etasjer, bare få meter fra elvas vestsida. Dette ble endret til full planbehandling etter kraftig reaksjon fra oss. Utover høsten 2008 dabbet byggeaktiviteten noe av langs Akerselva, så noe godt er det kommet ut av den økonomiske nedgangstiden.

Ubetinget størst aktivitet er det nå på begge sider av elva ved Nedre Foss. På vestsiden, i Vulkanområdet, blir store industrihaller nå bygget om til bl.a. Dansens hus og et større matsenter. Her er vi engstelig for at et planlagt nybygg for Westerdals reklameskole skal bli presset inn mot og overskygge den såkalte Cubasirkelen etter tidligere gasstank. På østsiden var det i høst arkitektkonkurranse for området rundt Nedre Foss gård, med bypark der det nå er asfalt eller brakkmark. Jury-bedømmelsen er nå ferdig, og utbygging / planering ventes å starte i 2010, etter at detaljplan er vedtatt.

For Akerselvas venner er det særlig viktig at vegetasjon langs elva bevares mest mulig, og at planlagt bro mellom Vulkan og østsiden ikke blir til sjenanse for gytebanken for anadrome fisk. I høst ble det foretatt stamfiske av laks og ørret her; ca. 3000 rogn befinner seg nå i det lille huset på vestsiden av utløpsoset for Maridalsvannet og yngelen setes ut etter første store vårflom.

I nedre del av Akerselva skaper innrenning av forurenset overvann fra gateplan ofte problem. Vannverket arbeider nå med et avskjærende avløpssystem. Dette skal bl.a. skje ved en stor kulvert (rør), som fra elveknikken nedenfor Nybrua legges i elvas høyre side, inntil bygninger ned mot utløpet.

I dette området har dessverre narkotikatrafikken tiltatt og blitt et klart problem så vel for beboere i nærheten som passerende. Vi er svært bekymret for om dette problemet søkes "løst" ved å fjerne busker og kratt.

Øyvind Traagstad

ALNA

2008 har vært et stort år for Alnaelvas venner. Det kunne være fristende å skryte av vår innsats i det siste året, men sannheten er at det er tidligere års arbeid som nå begynner å gi resultater. Planarbeidet for Alna miljøpark har kommet i gang, og samtidig har Groruddals-satsningen beveget seg fra dokumenter og utredninger til fysiske tiltak. For miljø-organisasjoner som vår handler det ofte om å forsøke å hindre forverringer og ødeleggelser. Men for oss er det nå mer et spørsmål om hvilke forbedringer som skal komme og hvor raskt.

Huken

Huken er det store unntaket fra det vi skrev innledningsvis. Oslo Vei hadde planer om å dele Osloområdet i to, og grave seg ned mye dypere enn Breisjø og Steinbruvann. Hvis dette hadde blitt noe av, hadde det ikke bare kunnet føre til økt forurensning, men i verste fall kunne en katastrofe av samme slag som Romeriksporten ført til at vi mistet disse kildene. Planene er når dette skrives ennå ikke offisielt skrinlagt, men det er blitt vedtatt en ny markalov, og Miljøverndepartementet har uttalt seg som følger:

"Den planlagte utvidelsen av pukk- og asfaltverket ligger i sin helhet innenfor marka-grensa. Det aktuelle området er en svært viktig inngangsport til Marka for store deler av Oslos befolkning.

Miljøverndepartementet mener derfor at den planlagte utvidelsen av virksomheten er i strid med formålsbestemmelsene i ny markalov, herunder formålet om å fremme friluftslivet og tilrettelegge for naturopplevelser. Departementet mener derfor at Oslo kommune må vurdere om det er hensiktsmessig å sette i gang et planarbeid for en slik utvidelse."

Svarttjern

Det har vært omfattende arbeider ved Svarttjern på Romsås. Målet er først og fremst å få brukbart badevann til sommersesongen 2009. Men det er klart at renere vann i tjernet også betyr renere vann i Tokerudbekken. Svarttjernbekken er en av de viktigste kildene til Tokerudbekken.

Steinbruvann

Det er nå anlagt turvei også på østsiden av Steinbruvann, dermed er hele området rundt vannet tilgjengelig med sykkel, barnevogn etc.

Turveier

På turveiområdet har vi i år sett det største gjennombruddet siden gjerdet mellom Alnaparken og Nedre Kaldbakkvei ble fjernet for mange år siden. I pinsen i fjor ble togtrafikken stanset, sporene ble gravet opp ved Haugenstua stasjon, og en ny turvei anlagt i kulvert. I år var det offisiell åpning av denne turveien, som gir oss sammenhengende turvei langs hele Tokerud-bekken hele veien til Alna.

Dette er ikke den eneste gode nyheten, det arbeides med turveier ved Groruddammen, langs Terminalveien, ved Grorud stasjon, og ikke minst i Svartdalen i Gamle Oslo. Vi venter imidlertid med nærmere omtale i årsmelding i hvert fall til arbeidet er satt i gang.

Alnaelva miljøpark

Plan- og bygningsetaten fortsetter arbeidet med kommunedelplan for Alnaelva miljøpark. Som nevnt i forrige årsmelding har vi engasjert oss sterkt i spørsmålet om hvilke sidebekker som skal tas med i planen. Etaten har nå hatt tilbud på mulighetsstudier for åpning og utvikling av flere av disse bekkene. De utvalgte bekkene er i hovedsak de vi anser som de viktigste.

Det er:

Bånkallbekken	Gransbekken	Veitvetbekken	Svartdalsbekken
Svarttjernbekken	Lindebergbekken	Tvetenbekken	
Julsrubbekken	Trosterudbekken	Østensjøbekken	

Mulighetsstudiene er ikke ferdig ennå, men det lille vi har sett av studier som er under arbeid, virker svært lovende. Det er ikke bare snakk om åpning av enkeltstrekninger, men bevisst bruk av bekkene til åpen overvannshåndtering.

Groruddalssatsingen

I forbindelse med Groruddalssatsingen har vi deltatt på to seminarer som har resultert i mulighetsstudier, et for Grorudparken, og et for Rommensletta. I Grorudparken foreslås det bl.a. nytt vannspeil i begynnelsen av parken (ovenfor T-banen), at den gamle Shoddyparken omgjøres til kulturhus, og at både eksisterende og nye gangveier (bl.a. bedre forbindelse til Prestegården og Grorud skole) skal belyses.

På Rommensletta foreslås det åpning av Tokerudbekken, og nye dammer der bekken i dag går i rør (ved Rommen skole) og der den møter Fossumbekken.

Det foreslås også at det begge steder legges til rette for nye aktiviteter og rekreasjon.

Utbyggingsplaner

I 2008 har det vært bygget og planlagt over nesten hele byen. Men det er særlig fire steder som berører Alna.

Alnabruterminalen

Alnabruterminalen skal utvides og moderniseres. I avisene har man kunnet lese innlegg om at Plan- og bygningsetaten forsinker denne prosessen. Det er nok ikke riktig. Det virker som om problemet først og fremst er at det bak utbyggingen står krefter som er så mektige at de har vært fristet til å se bort fra overordnede planer for området.

Vi har deltatt på et seminar arrangert av LO i Oslo, NHO Oslo og Akershus og Natur og ungdom Oslo, med deltagelse både fra utbyggere, berørte etater og politikere. Det var imidlertid full enighet blant politikerne (i hvert fall de sentrale) om at det skal bli både elveåpning og turvei gjennom området.

Breivollen

Breivollgruppen, med bl.a. Eiendomsspar og Coop, har planer om bygging av en ny bydel på Breivollen. Vi har hatt møter og befaringer sammen med noen av arkitektene som arbeider med dette, og har deltatt på seminar arrangert av Plan- og bygningsetaten. Planene er foreløpig ikke veldig konkrete, men det virker som om man i utgangspunktet er innstilt på å bruke elv (og bekker) som en attraksjon.

Jøtulomta

I Enebakkveien 69 har det kommet forslag om utbygging på den gamle Jøtulomta, som ville innebære at lukningen av Alna ville bli permanent. Både Oslo Elveforum og Alnaelvas venner har protestert mot dette. Tilbakemelding fra offentlige etater har vært nokså enstemmig negativ til dette forslaget, og Plan- og bygningsetaten har bestilt en mulighetsstudie for åpning gjennom området fra Link Landskap.

"Grorud Aveny"

Under dette navnet har Plan- og bygningsetaten lagt frem en studie av hvordan Nedre Grorud i området rundt Hølaløkka kan bygges ut. Alle alternativer forutsetter åpning av Alna videre fra Hølaløkka. I det beste forslaget fra vårt synspunkt, forutsettes det at Østre Aker vei legges i kulvert med elv over.

Arrangementer

Ridderleker

Også i år deltok vi sammen med bl.a. Furuset Allidrett i ridderleker i Alnaparken.

Lysvandring

Lysvandring ble arrangert for 6. gang den 11. september, i samarbeid med bydelene Gamle Oslo, Alna, Grorud og Stovner. I tillegg til flott natur fikk de som deltok i vandringen oppleve det rike kultur- og organisasjonslivet i Groruddalen og Gamle Oslo. Det var alt for mange som frivillig stilte opp med forskjellige innslag til at de kan nevnes her.

Vidar Berget

Arbeidsgruppen Alna tilbake til Middelalder - Oslo

Alnaelva er i dag lukket fra Enebakkveien gjennom Kværnerområdet til sjøen. I 1925 ble den omlagt og vannet ledet i en rommelig fjelltunnel gjennom Ekebergfjellet ut i sjøen nedenfor Sjømannsskolen.

I 1998 etablerte Albert Nordengen sammen med Karsten Alnæs og Sigurd Hortemo arbeidsgruppen "Alna tilbake til middelalder-Oslo". Denne gruppen har reist og holdt tanken levende om å gjenåpne Alna gjennom Lodalen til Middelaldervannspeilet. Landskapsarkitektfirmaet INBY har skissert en plan som viser at dette vil være mulig uten å fjerne jernbanespor gjennom Lodalen.

I 2008 har Plan- og bygningsetaten bestilt et mulighetsstudium fra arkitektfirmaet Civitas A/S. De er kommet til at en gjenåpning vil være mulig, men forbundet med en del kostnader, mens landskapsarkitektfirmaet Linklandskap har lagt fram et studium som viser en mulig gjenåpning av Kværnerfossen – et arnested for byens industrihistorie.

Oslo Elveforum sentralt har arbeidet vis a vis tomteeierne i Kværnerområdet, Jernbaneverket og arkitektfirmaene med sikte på å legge til rette fremtiden for en gjenåpnet Alnaelv som så vidt mulig er en "ordentlig elv" og ikke bare et dekorativt element eller en vannkanal. Vår visjon er at elveløpet gjennom Kværnerområdet og Lodalen utformes som ledd i et samlet økosystem fra marka til fjorden.

Tor Holtan-Hartwig og Sigurd Hortemo

ELLINGSRUDELVA

Grappa er fortsatt bare en énmannsgruppe. Vi har vært opptatt av bevaring og tilgjengeliggjøring av mølle- og sagbruksruinene ved Nuggerud. Således rydder grappa disse fortsatt for vegetasjon. Siden et fotografi kanskje kan stedfeste strandlinjen for den for lengst nedlagte mølle-sagdammen, har vi foreslått for Groruddalen Historielag at vi samarbeider om å gjøre dette.

Vi har hatt møter med interesserte lærere på Stasjonsfjellet skole med henblikk på å få til en fadderordning etter OEs opplegg. Vi har avtalt start våren 2009.

Vi har også anmodet Lørenskog kommune om å skilte og utbedre turveien fra Solheimveien til Karolinerveien nær elva på deres side. Vi har fått positiv tilbakemelding på dette.

Lørenskog kommune planlegger i samarbeid med Vann- og avløpsetaten i Oslo en vannpark i Ellingsrudelva mellom Starveien og Lørenskog stasjon. I samme område er gjennomfartsåren Lørenskogveien nær elva utvidet i forbindelse med bygging av postterminalen på Robsrud. Det har ført til anleggsvirksomhet nær elva og ved turvei, blant annet med støyskjermer.

Det er fortsatt et sterkt ønske at Elvåga nedlegges eller reduseres som drikkevannskilde for Oslos søndre bydeler. Først da vil Ellingsrudelva igjen kunne bli den perlen som den var før dammen ved Mariholtet sto ferdig i 1967. Skikkelig gjennomstrømning vil også være positivt for Langvannet i Lørenskog kommune som får sin tilførsel fra Ellingsrudelva. Lørenskog kommune er en pådriver i dette arbeidet.

Frithjof Funder

FROGNERELVA

Vassdraget er ca. 7 km langt, med Åklungene, Svartkulp og Sognsvannet som kilder i Marka. Hovedløpet er Sognsvannsbekken, som skifter navn til Frognerelva i Majorstuen-området. De viktigste tilløpsbekkene er Risbekken fra Båntjern i Vettakollåsen og Gaustadbekken, som får vann fra fem-seks bekkeløp i Sogn/Nordberg-hellingen.

Sognsvannsbekkens øvre løp fra ned til Rikshospitalet er markagrense og skille mellom jordbruksland på de tidligere Gaustadjordene i vest og Haugerudjordene i øst, der vi nå finner Norges Idrettshøgskole, Kringsjå studentby, skolene Nordberg og Kringsjå, Viken Energis trafo, Sogn senter for barne- og ungdomspsykiatri (SSBU) og Gaustad sykehus.

Ankerveien krysser bekken litt sør for Sognsvannet på en grusdekket bro, som er sunket ned pga. flom og erosjon. I forslag til Kommunedelplan for friluftsliv 2009-2012 har vi foreslått rehabilitering eller ny bro. Fra broen går en sti/løype nordover til vannet og krysser et svært vått område, som er vrident å passere både til fots og på ski. Til kommunedelplanen har vi foreslått utbedring av stien.

Bekken renner stille gjennom krattskog og jordbruksland ned til SSBU, men er lite tilgjengelig. Den mye brukte turveien Sognsvannsveien ligger for langt fra bekkeløpet til at folk kan oppleve den. Oslo Elveforum ønsker å få laget en enkel tursti langs bekken fra Ankerveien og ned til der bekken krysser under turveien. Kommunen har stilt midler til rådighet via Friluftsetaten. I 2008 har det vært forberedende plan- og kontaktarbeid.

Turstien vil i nord bli koplet på den trimløypa NIH i 2003 fikk grovplanert i kantsonen mellom sitt område og bekken. Stien vil så gå gjennom en variert krattskog ned til LYN-banen, videre opp på Haugerudmorenen og gjennom skog og jordbruksland ned til SSBU. Alternativt kan turstien bli lagt på jordene på vestsiden fra skibroen over bekken, anlagt for NIH og LYN. Planene om et klubbhus for LYN blir ført videre. Det er opplyst at anlegget ikke kommer i konflikt med kantsonen ned mot bekken.

Vann- og avløpsetatens plan i to alternativer om et høydebasseng i Vettakollåsen vil bli sendt fra byrådet for politisk behandling tidlig i 2009. Bassenget skal ligge i fjell et stykke sør for Båntjern, og utløpsledninger skal i ett alternativ gå i tunnel ned Sognsvannsveien – med utkjøring av masser i store volumer på midlertidig bro over Sognsvannsbekken. Vi er urolige for mulige skader på biotop, bekkeløp, kantsone og forurensing av livet i bekken.

Fra SSBU renner bekken frisk og vilter i foss og stryk. En blåsti følger vestsiden i variert terreng ned til Rikshospitalet, dit Risbekken kommer fra sin kilde i Båntjern og renner åpen som markagrensebekk mellom villastrøk på Ris og friområdene i Gaustadskogen. Langs bekkeløpet trengs opprydding av hageavfall, rustne gjerder og uheldig plasserte stolper.

Vannet i Sognsvannsbekken og Risbekken slår følge i kulvert under Ring 3 og munner ut i et underlig støpt ”basseng”, som kommunale etater burde forbarme seg over og gjøre mer tiltalende, gjerne som en dam. Dette er like ved Gaustad stasjon på T-banen, og via litt krokveier kan man vandre langs en livlig bekk forbi Byggforsk, Psykologisk institutt, Vinderen bo- og service- senter og Psykiatrisk klinikk ned til Rasmus Winderens vei. Vi har ønsket og planer om en mer sammenhengende tursti på den strekningen.

Ved Vinderenfossen har Friluftsetaten påtatt seg å vurdere bedre sikring og en lettere gangsti langs den flotte fossen, men arbeidet står litt i stampe av kapasitetsmangel. I flomvær deler bekken seg i flere løp gjennom det vakre edelskogsområdet ned mot Frøen. En mye brukt gangsti går fra Anne Maries vei til Slemdalsveien. Vi har foreslått at Oslo kommune sørger for å bli eier av denne viktige veilenken. Den erstatter et gammelt gjengrodd smett, som var skolevei fra Frøen til Vinderen, og som i 2007 ble ført tilbake til grunneierne.

Gaustadbekken møter Sognsvannsbekken her. Den har sine kilder i fem-seks småbekker i Sogn- og Nordbergområdet. Noen er åpne på korte strekninger, men de fleste er lukket. Vann- og avløpsetaten har prioriterte planer for rehabilitering av ledningsnett i området for å kunne sikre rent vann til den planlagte gjenåpnede bekken gjennom Gaustadbekkdalen.

Dalen er et meget aktivt byutviklingsområde for forskning og undervisning med Statsbygg som utbygger på vegne av Universitetet. Oslo kommune har pålagt utbyggerne å legge til rette for gjenåpning av det lukkede bekkeløpet i et grøntdrag med turvei gjennom dalen fra Blindern stasjon til Sogn kolonihager og Domus Athletica og Ring 3.

Utbyggerne følger opp. Langs Informatikkbygg 2, som nå reiser seg, kommer i 2010 et åpent bekkeløp med vannspeil. Bekk og turvei skal fortsette forbi Forskningsparken og miljøforskningssenteret CIENS, men det siste byggetrinnet her, Hus 5, trekker litt ut i tid. Blindern Vel sammen med Oslo Elveforum har vært meget aktive pådrivere sammen med utbyggerne for å finne gode løsninger for grøntdrag med åpen bekk og turvei i det trange rest-arealet langs bygningene.

I Gaustadbekkdalen nord er det kommet forslag til ny reg.plan for Universitetets utbygging, som omfatter inntil 85.000 m² nybygg, bl.a. et Life Science senter. I øst kommer gjenåpnet Gaustadbekk, rensedam og turvei i et bredt grøntdrag. Oslo Elveforum følger prosessen sammen med Blindern Vel og bydel Nordre Aker i Miljøforum for Gaustadbekkdalen. Utbyggere, brukere og lokale interesser møtes her og drøfter miljømål og virkemidler som skal sikre helhetlige løsninger av høy kvalitet i utviklingen av området. Vi har lagt vekt på at stedsutviklingen i området skal skje med en klar miljøprofil, og at det skal utformes og praktiseres et godt miljøprogram både i bygge- og driftsperiodene. Miljøhensyn skal gis like stor vekt som funksjonelle, tekniske, estetiske og økonomiske hensyn.

Fra Blindern stasjon renner Sognsvannsbekken åpen, men utilgjengelig forbi villahager på Frøen ned til T-banens sporområde på Majorstuen. Ønskedrømmen om gjenåpning av bekken tvers over sporene mellom Slemdalsveien og Sørkedalsveien er neppe realistisk, - heller ikke gjenskapning av de vakre Frøendammene, men Oslo Elveforum, prosjektet Grønn rute, lokale bydeler og velforeninger ønsker at det kan anlegges åpne vannspeil på utearealet i forbindelse med utbyggingen på sporområdene, og at man sørger for en fortsettelse av gang- og sykkelveien i Grønn rute fra Blindernaksen ned mot Frognerparken.

Fra bomstasjonen i Sørkedalsveien skifter vassdraget navn til Frognerelva som er åpen gjennom dammer, stryk og fossefall i Frognerparken, men forsvinner så i en kulvert – og får et litt uanselig utløp i Frognerkilen, - en sørgelig skjebne elva deler med andre Osloelver.

Sigurd Tønsberg

GJERSJØELVA

Det er i 2008 avholdt 22 sagdemonstrasjoner. Etterspørselen etter visninger er fortsatt stor fra skoler, historielag, pensjonister og andre. På de faste sagdemonstrasjonene med vandring langs elva i etterkant, har vi størst oppslutning. Her blir det en grundigere innføring i Ljansbrukets historie, samt at vi ser ruinrester etter 4 sager, 2 møller, kruttverk, 2 kraft-stasjoner, områder med rikt biologisk mangfold, og alt det som er gjort for å få laks og sjøørret tilbake i elva.

Det var over tid blitt et noe begrenset areal med gytegrus og gode oppvekstvilkår for yngel. I 2007 fikk vi derfor lagt ut gytegrus, dette fortsatte vi med også i 2008. Kostnadene på 13.000 kr ble etter søknad innvilget av Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Gytegrusen ble fordelt fra biler med lange radiostyrte transportbånd. Dette er meget arbeidsbesparende og gjør et ellers strevsomt arbeide meget enkelt. Etter at

grusen var fordelt, ble store steiner utplassert for å gi gode strømsforhold og skjulesteder for fisken. Det kom en god flom tidlig på høsten som gjorde at det gikk opp mye fisk, og for første gang var det i år et meget bra fiske. Det er tatt 45 fisk, hvorav den største var på 3,5 kg.

Arbeidet med å klargjøre Langbygningen til museum er nå ferdig, og vi har startet med innredningen. Åpningen blir 23. mai 2009 i anledning kulturminneåret. Langbygningen har opprinnelig vært 4 enkeltstående arbeiderboliger i rekke fra ca. 1850. Disse ble i 1880 ombygd og satt på en ny etasje med 4 boliger. Bygningen eies av Fred Hallager Juul som har stilte den nordre halvdelens gratis til disposisjon til museum. Under arbeidet er det funnet flotte tapeter fra 1855 og utover. Disse er av en kvalitet som ikke var naturlig for vanlige arbeiderboliger på den tiden, men er trolig overskudd fra restaureringsarbeider på hovedhuset på Stubljan som brant i 1913. Det er hittil brukt ca. 1000 timer på restaureringsarbeidet. Alt arbeidet er utført i god dialog med Follo Museum.

Harald Lundstedt

HOFFSELVA – med Makrellbekken

Dette vassdraget har flere navn på veien fra marka til fjorden: Skådalsbekken og Styggedalsbekken samler vannet mellom Vettakollen og Voksenåsen og fortsetter gjennom villaområdene nedover fra Midstuen til de møtes ved Holmen. Holmenbekken renner videre ned til Smestad, der vannløpet skifter navn til Hoffselva. Nær gamle Hoff gård kommer Makrellbekken innpå med vann fra Holmenkollen og Voksenlia.

Planene for det nye Holmenkollen nasjonalanlegg vil påvirke det øverste løpet på flere måter: Besserudtjernet kan forsvinne og bli erstattet med noen nyanlagte tjern for bl.a snø-produksjon. Løypenett i større bredde tar skog og krysser små sibebecker og hovedløp med utvidet trasè. Midststubakken gjenoppstår, og på sletta kan Skådalsbekken få en dam og et bredere løp. Oslo Elveforums høringsuttalelse melder bekymring for mye anleggsarbeid, økt massetransport med risiko for avrenning til bekker, også fra nye store snødeponier, bl.a. nær skiløypa ned til Bomveien og Frønsvollstråkka.

Til Plan for friluftsliv 2008-2012 har vi understreket ønsket om en tursti på vestbredden nær den bortgjemte og flotte fossen i Styggedalsbekken mellom Dagaliveien og Ankerveien.

Hoffselva munner ut i Bestumkilen mellom de historiske byløkkene Sjølyst og Karenslyst. Ny reguleringsplan foreslår en 1000 meters bane for rosport i Bestumkilen. Den kan kreve utgraving på Karenslyst svært nær elveoset, og vi ber om sikring av elvebredder og fortsatt uberørt vandringsvei for anadrom fisk, bl.a. sjørret som gyter i Hoffselva.

Elva er gjemt i rør under 'miljølokket' på E18, og åpen, men sterkt urbanisert mellom ruvende bolig- og næringsbygg på Karenslyst-området. Også her har byutviklingen omskapt en vakker byelv til et bortgjemt og sterilt vannløp under vei og jernbane helt opp forbi rundkjøringen på Skøyen. Men herfra kan vandreren bedre oppleve elva.

Utbyggerne av Skøyenhagens 14 000 m² bolig- og kontorarealer ser ut til å opparbeide - som de har lovet - en bra gangvei på østbredden. På vestbredden er det en god offentlig gangvei med grusdekke opp til Hoff holdeplass på Bærumsbanen. I den gamle trikkeløypen har elva to åpne partier. Forbi utvidelsen av EDB-komplekset er det nå laget en god, gruset gangvei opp til gangbroen over mot vestre bredd. Her er elvas vakreste område. Men de siste 50 metrene av turstien opp mot Engebrets vei krever unge ben og god balanse. Ønsket om utbedring her er meldt inn til Plan for friluftsliv 2008-2012.

Videre oppstrøms er det gangsti til Hoffsdammen, som stadig gror mer igjen, men så må man gå bilvei opp til Smestaddammene eller på god turvei øst for elva til Dronningfossen.

Nedenfor er det et spennende møte mellom Hoffselva og Makrellbekken, som flere burde oppleve. Til planen for friluftsliv har vi derfor foreslått en kort sti fra Hoffsvæien bort til bekkemøtet og fossen. Vi har også minnet om bedre løsninger for vandring forbi nedre Smestaddam (Bjørnebodammen) som er en naturperle. Området rundt øvre Smestaddam er godt vedlikeholdt og et populært rekreasjonssted.

Makrellbekken

Den talemålforvanskede markskillebekken, altså grensebekken mellom gårdene Huseby, Voksen og Skøyen, begynner som Besserudbekken og blir berørt av nytt nasjonalanlegg. Videre ned villastrøket i Voksenlia er det lite nytt, men nede mot Huseby er det ting i gjære:

Planene om en motorvei fra Slemdal/Voksen opp til Bogstad er heldigvis skrinlagt, og den båndlagte traseen er nå ledig for annen bruk. Storparten blir nok friområde med turvei, og det kan bli lagt til rette for gjenåpning av det nedgravde bekkeløpet. Vi hilser det velkommen og vil følge med på de videre planer både nordover og nedover mot Makrellbekken stasjon.

Njårds planer om hoppbakk(er), skileik, natursti mm. i friområdet langs bekken ned mot Smestad er godkjent, også av oss, men vi har gitt mer kritiske uttalelser til planene om et "Njård Livsstilsenter" på dagens friområde nær Njårdhallen, der det går turveistrekke både mot både nord og vest, og avstanden til bekken er kort.

Sigurd Tønsberg

HOVINBEKKEN

Isdammen

Kommunalt kjøp av Øvre Isdam med bolighus og 44 mål skog har vært en spennende sak i året som er gått. Oslo Elveforum har deltatt i prosessen med sin representasjon i Friluftslivets samarbeidsutvalg (FSU) i bydel Bjerke, bl.a. ved å vise impliserte politikere Sagstua, som vi mener er en god bruks- og beliggenhetsmessig parallell til Isdammen. Endelig 22. desember fikk vi meldingen om at forhandlingene mellom EBY og eieren var i orden, og Isdammen var vår! Et travelt kommende år forestår med arbeid for å få husene i brukbar stand til å bli det samlingspunktet vi har sett frem til, der det ligger idyllisk til med dammen ved utgangen til marka.

Årvollområdet

Badedammen ved Rødbergveien har siden den ble åpnet på 50-tallet, hatt tilførsel av byvann. Vi har i flere sammenhenger foreslått en åpning av bekken ovenfor dammen, og har i den anledning hatt en befaringsplanleggere i VAV. Forslaget går nå ut på at den nedre delen av bekken fra Isdammen og Glassbergbekken opp mot Selvbyggerveien åpnes. Derved oppnås et bekkeløp med turveifølge lengst mulig opp mot Isdammen.

Bjerkedalen

Nedre del med restaurering av plaskedammen er i løpet av året ferdig prosjektert for anbuds-innhentelse og arbeidet skal ferdigstilles innen neste års utgang.

For øvre del, som omfatter bekkeåpning fra Refstadveien og ned, går foreliggende fram-driftsplan ut på ferdig planlegging i løpet av 2009, og igangsetting av arbeidene tidlig i 2010.

Reguleringsplan i området ved Bjerkedalen. Forslag om bro

Igangsetting av reguleringsplan for Refstadveien og Brobekkveien har vært ute på høring ved Norconsult, og Oslo Elveforum ved Hovinekkgruppen har gitt sin uttalelse. Den går i hovedsak ut på at Hovinekkens og turveiens kryssing med Refstadveien foreslås ordnet ved at den trafikkerte veien legges i bro i dette punktet, med plass for bekk og turvei under.

Ulven senterområde

Planprogram var ute til høring i juli ved Kritt Arkitekter AS. Hovinekk ligger i dette området i rør fra åpen bekk mot T-banen på Risløkka og er vedtatt åpnet først på Teglverkstomta nedenfor Ringveien. Her er det mange trafikale hindringer med kryssing av T-banen, Østre Aker vei, Alna-banen, Ulvenveien og Ringveien. Dette til tross er åpningsmuligheter nevnt i planforslaget, noe vi slutter oss helhjertet til i vårt høringssvar.

Ensjøbyen

Området er sterkt oppdelt i mange separate prosjekter. Vi har avgitt 4 høringsuttalelser i løpet av året, som stort sett går ut på at Hovinbekken må fremstå som bekk og ikke kanal, og at det gis plass nok til kantvegetasjon og turveifølge.

Bydel Bjerkes lysvandring

Tradisjonen tro gjennomførte bydelen ved FSU en lysatt Hovinbekk-vandring i september med Karsten som guide. Hovinbekkens lysvandring samordnes nå med lysvandringene for Alna og Akerselva med en ukes mellomrom i september. Turen startet også denne gang ved Isdammen. Aktuelt tema var den spennende saken om å få Oslo kommune til å kjøpe Isdammen, og som vi nå vet, endte det godt med en avgjørelse helt på slutten av året. Det var bra fremmøte og turen gikk forbi Badedammen og ned Bekkedalen og Bjerkedalen til avslutning med peiskos og underholdning på Granern. Underveis ble det både felespill og lysshow, foruten guiding med aktuell Hovinbekkorientering.

Karsten Sølve Nilsen

MÆRRADALSBEKKEN - fra Bogstad til Bestumkilen

Mærradalsbekken har sine øverste kilder i Voksenåsbekken, som renner dels åpen, dels lukket i villahager ned gjennom brattlendet vest i Holmenkollåsen og Voksenlia mot det århundre-gamle jordbrukslandet til Voksen gård. I det fine edelskogområdet der kommer Voksenbekken innpå fra Ankerveien ved Bogstad camping. En hyggelig turvei følger bekkeløpet videre sørover til Jarbakken i Hovseterdalen, der bekken forsvinner i en rist og er lukket ca 800 meter videre. Historisk BLÅ LISTE viser at det her også kommer to lukkede sidebekker fra øst, Grinibekken og Jarbakkbekken, som kan bli vurdert for gjenåpning.

I Hovseterdalen lå seteren til Hoff (Hov) gård og flere husmannsplasser inntil utbyggingen av Hovseters boligblokker i 1970-årene. Bekken ble da lukket med utgravde masser derfra, og omgjort til et grønt friareal med balløkker og skibakker og en god turvei. Bekken renner fort-satt like under grønnsværet, og Mærradalsgruppen i Oslo Elveforum ønsket å få vurdert om det er mulig å gjenåpne noe av bekkeløpet gjennom Hovseterdalen. Sammen med Røa bydel og Røa Vel engasjerte de et team av landskapsarkitekter, som i 2002 utarbeidet rapporten Hovseterdalen – ”Skisse for natur- og miljøpark”. Den bygger bl.a. på en idéskisse fra 1998 om en helhetsplan for Hovseter med tanker om en økologisk sone i Hovseterdalen. Planene er fortsatt aktuelle, og åpningsønskene bør på ny drøftes med bydel Vestre Aker og etatene.

Bekken går skjult under Østeråsbanen og Sørkedalsveien og starter sitt åpne løp gjennom Mærradalen med en frisk foss. Dalen har bratte lier og en rik vegetasjon velkjent av botanikere. En god turvei følger bekken ned til Ring 3 og Radiumhospitalet, der det er svært uryddig, dels pga. et påbygg nylig nær bekken, dels pga manglende rydding.

Mærradalsbekken er lukket under Ring 3 og åpen igjen langs villahager på Ullern, Abbedi-engen og Bestum. Den i sin tid påtenkte sti mellom Ring 3 (Ullernchausséen) og St. Edmunds vei ble det ikke noe av, men bekken kan ses i en stor slukt ved St. Edmunds vei.

I den nederste delen av bekken, rett nord for E-18 (ved OVAs målestasjon), har det vært en ganske stor dam som nå er i ferd med å gro igjen. Dette er et område som har stor historisk verdi, og kommunen bør satse på rehabilitering og sikre området mot nedbygging. Til slutt skjules bekken under E18 ved Maritim og renner ut i Bestumkilen.

Friluftsetaten hadde planer om regulering av dalen og oppgradering av turveien mellom Sørkedalsveien og Ullernchausséen (Ring 3). Dette er i hovedsak skjøvet noe ut i tid, men tre av broene på denne strekningen ble fint fornyet i 2007. Turveien er på steder i dårlig forfatning. Den nedre delen mot Radiumhospitalet, og den øvre delen mot Sørkedalsveien, blir svært sølete og glatt i vått vær. Om vinteren er turveien dessverre stort sett umulig å benytte for vanlige turgåere.

I 2008 kom det også opp et forslag om å etablere sykkelvei gjennom dalen fra Bogstad til Radiumhospitalet. Selv om turveien i dag fint kan benyttes for syklistene i sommerhalvåret, vil en opprusting med et bedre dekke nok gjøre at flere vil benytte denne ruten. Det er imidlertid i dag en stor konflikt mellom folk til fots og

syklister, noe som først og fremst skyldes den store fartsforskjellen. Større grad av hensyn, først og fremst fra de syklende, vil bøte på noe av dette, men ved utbedring av veien vil det være nødvendig å skille gående og syklende.

Mærradalsbekken har i 2008 ved flere anledninger vært eksponert for betydelig kloakkutslipp i de øvre deler. Dette medførte lukt og grumsete vann. OVA fikk rettet på problemet etter noe tid.

Hvert år beskjæres deler av skogen under kraftlinjene i den øvre delen mot Sørkedalsveien. Mye kvist blir liggende igjen og er ingen pryd for øyet. Dessuten blir det vanskelig å bevege seg utenfor turveien. Bedre opprydding eller oppkverning ville vært positivt.

Kjell Fr. Jacobsen

MILJØPROSJEKT LJANSELVA

Reguleringsvedtaket i Oslo bystyre juni 2003 for Ljanselva er basis for videre arbeid. Et ca. 100 meter bredt grøntområde er sikret på begge sider av Ljanselva fra Skraperudtjern til Bunnefjorden, dels som friområde, dels som naturvernområde. Arealet for dette artsrike naturområdet, som nå er sikret for fremtidens generasjoner, er like stort som Ekebergsletta.

Overføring av vann fra Nøklevann til Østensjøvann. Konesjon for fortsatt overføring av vann fra Nøklevann til Østensjøvann er innvilget Oslo kommune av Norges Vassdrags- og Energidirektorat begrenset til høsten 2013. I mellomtiden er Ljanselvvassdraget sikret en minste vanntilførsel, som i gitte situasjoner i tørkeperioder prioriterer Ljanselva.

Aktuelt informasjonsmateriell. Et turkart over Ljanselva med historiske opplysninger selges for 30 kr, et kulturvandringshäfte med mer utfyllende stoff for 50 kr, og en 20 minutters video om Ljanselva kan skaffes for 125 kr.

Aktiviteter i Miljøprosjekt Ljanselva i 2008

Sagstua og Sagløkka. Vi gleder oss over Sagstua som lærings- og opplevelseshet for barn og voksne. Oslo kommune eier stedet. Miljøprosjekt Ljanselva er leietaker. En rekke barnehager i distriktet benytter Sagstua. Den er også i bruk som kurssted for lærere. Her fins utstyr til friluftsvirksomhet til gratis utlån i samarbeid med Oslo og Omland Friluftsråd. Tilrettelegging av undervisningsopplegg er gjort ved dugnad. Stedet blir jevnlig brukt til hyttetur for distriktets barnehager. Uteplassen nær stua er drenert for å unngå leiresøle.

Kulturbeite. Etter inspirasjon fra Selskapet for Norges Vel og Friluftsetaten og med hjelp fra Nordstrand Rotary og foreningen ØX har arbeidet med rydding av området for hestebeite fortsatt. Det gjenskapte kulturlandskapet avgrensnes dels av en ekte Valdres-skigard bygd av elever ved Kastellet og Rustad skoler og dels av et enkelt strømgjerde.

”Lokalt eierskap”- skolene adopterer elva. Ryddingen langs elva, som de seneste år har foregått i et samarbeid med Ruskenaksjonen, er fra 2007 organisert lokalt. Skolene ved vassdraget har gjort avtale om adopsjon, og skoler og barnehager har ryddet ”sitt” område av en elvestrekning på selvvalgt tidspunkt, men under koordinering fra Miljøprosjekt Ljanselva. Vi konstaterer med glede at det nå er mye mindre søppel å finne langs elva enn i tidligere år. Behovet for assistanse fra Friluftsetaten for bortkjøring av avfall er redusert tilsvarende.

Skolenettverk langs Gjersrudvassdraget. Det er tatt initiativ til forsøksvis å etablere et skolenettverk med oppgave å overvåke vannkvaliteten i denne viktige delen av Ljanselv-vassdraget. Interessante og betydelige forurensningskilder er motorveien E6/E18, Enebakk-veien, Ljabruveien, Åsland pukkverk, Åsland snødeponi, Grønmo miljøstasjon og Klemetsrudanlegget. Vi konstaterer at ørreten er på vei til å etablere seg i Gjersrudbekken et stykke ovenfor Ljabru. Skolene har fått måleutstyr og lærestoffet ”Vanndetektivene” (se mer på www.osloelveforum.org) med link til Vann- og avløpsetatens hjemmesider.

Kulturminnevern. En arbeidsgruppe er etablert for å aktualisere registrering og vern av kulturminner langs Ljanselva. Lasse Heimdal leder gruppen som også har representanter fra Søndre Aker Historielag og bydelene Søndre Nordstrand og Nordstrand.

Fysiske tiltak. Tiltak for å bedre fiskelivet nederst i Liadalen – stabilisering av kantsonen og utlegging av gytegrus - er ført videre av elever og lærere på Natur vg skole. Spørsmål om å iverksette tiltak for å hjelpe fisken opp Møllefossen i Liadalen er tatt opp med Friluftsetaten.

Turstier. En hovedsak i Ljanselvarbeidet er ønsket om anlegg av en turvei mellom Kantarellen og Skullerudkrysset ved Sagløkka. Miljøprosjekt Ljanselva har skissert en plan med sikte på føring av turstien syd-øst for og utenom ”urskogen” på parsellen mellom Kantarellen og Leirskallbråten. I 2008 er første del på 600 m fin, gruset turvei bygd! En km gjenstår. Dugnadsarbeid med anlegg av tursti langs Prinsdalsbekken nord har fortsatt i 2008.

Forskercamp 2008 i regi av Ungt Entreprenørskap, Lambertseter vg skole og Kastellet skole: Vi har bidratt med aktuelle forskningsoppdrag med tilknytning til Ljanselvassdraget. Vi deltok også i et lignende opplegg på Bjørnholt vg skole.

Aktuelle høringer. De viktigste har vært sakene om planlegging i Skullerudlia gbrn 168/85 (byggeavstand til bekk), Munkerud felt B2, Leirskallhellinga gbnr 180/5, 546, Prinsdalsveien 101 (avstand til bekk) - og Bjørnåsen syd og Bjørnåsen nord. I sistnevnte sak har vi, sammen med Seterbråten skole, fokusert på behandlingen av overvannet for å styrke vannføringen i Bjørndalbekken og Seterbråtbekken. Selvaagbygg har vært en positiv og lydhør medarbeider.

Elvevandring. Miljøprosjektet Ljanselva har stilt med guide ved en rekke elvevandring.

Miljøprosjekt Ljanselva - Prioriterte fremtidige oppgaver

I tillegg til de to grunnleggende oppgavene:

1. Utvikle oppvandringen av sjørrret til elva.
 2. Hjelp skoler til opplevelser og læring i friluft.
- vil vi legge vekt på:
3. Overvåke og bevare vannmiljøet i Gjersrud-Stensrudområdet
 4. Fortsette arbeidet for turvei fra Ljabru til Skullerud syd-øst for den verneverdige ”urskogen”, fullføre bygging av turstien langs Prinsdalselva, anlegge tursti langs Stensrudbekken fra Maurtueveien til Stensrudtjern og turvei langs Fjellklangveien fram til trikkesløyfa ved Ljabru.
 5. Gjenåpne Ljanselva langs Ljabruveien ved Hauketo og åpne Lusetjernbakkens nederste del, en del av Lusetjernet og en del av Ravnåsdammen, Lambertseter-bakkens utløp og mindre strekninger langs Dalsbekken, restaurere bekkemiljøet omkring Holmliaparken og i Rosenholmområdet.
 6. Videreføre kulturminneprosjektet og vedlikeholde skiltene langs kulturstien. Noen utvalgte kulturminner merkes spesielt, listeføres på Byantikvarens gule liste og vurderes konservert. Steindemningen vest for Trollvannene ved Stensrud restaureres.
 7. Verne, utvikle, registrere og listeføre på nettet det biologiske mangfoldet langs elva.
 8. Bidra til å videreutvikle ordningen med elveadopsjon/lokalt eierskap slik at bolig-sameier og skoler finner hverandre i et samarbeid.
 9. Bidra til å få fram kulturlandskapet og utvide kulturbeidet på Sagløkka.
 10. Bidra med informasjon om riktig vern og bruk av vassdraget til beboerne.
 11. Lage en visjonsplan for Sagløkka og området ved motorveibroen – ”Nordstrands Østmarkaport” og for Prinsdalsbekken. Utvide og rehabiliter turparkeringsplassen når Viken fjernvarme forlater riggplassen i 2009.
 12. Et ”stille område” åpnes for bevegelseshemmede – gjerne med en sittebenk.

Tor Holtan-Hartwig

LYSAKERVASSDRAGETS VENNER (LvV)

I 2008 arbeidet foreningen på følgende felt:

Innspill til den overordnede kommunedelplanen for vassdraget som blir utarbeidet for å innfri kravene i Vannforvaltningsforskriften.

Høringsuttalelser i en rekke plansaker hvor naturen og turveiutviklingen i vassdragets kantsoner var dårlig ivare tatt.

Praktisk arbeid til forbedring av miljøet og turmuligheter i kantsonen.

Medlemsaktiviteter.

Innspillet Forvaltningen av Lysakervassdraget (32 sider) var en storsatsing frem mot årsmøtet i april. Siden har det gitt LvV en betydelig profil i bydelene i Oslo vest og i Bærum. Innspillet ble antatt ved politisk vedtak i bydelene Ullern og Vestre Aker. Oslo Elveforum takkes for økonomisk kompensasjon til trykkeutgifter.

Deltagelse i flere **befaringer** med folk fra etatene i begge kommuner ga anledning til viktig utveksling av kunnskap om lokale forhold. Kommunale budsjettvedtak som sikrer turvei-gjennomgang i Jarfyllingen, er resultat av dette samarbeidet, hvor LvV også kan vise til sin rolle i å ha påpekt muligheten under T-baneutbyggingen.

Planuttalelser. LvV uttalte seg i flere offentlige plansaker.

1. Mustads planer for Lilleakerveien 4 med bygg tegnet innen 15 meter fra Lysakerelva
2. Turvei gjennom Jarfyllingen
3. Fornyet igangsetting av KDP-arbeidet med påpeking av forvaltningsmyndighetenes ansvar med å opptre som gode og ansvarlige naboer i byggesonens naturområder
4. Langliaprosjektet for å overføre drikkevann fra Langlivannet til Oset, som ansees som en alvorlig trussel mot vassdraget.

Flere **dugnader** ble holdt i månedsskifte juli-august for å fjerne forekomster av to ullborre-arter. Rapport om erfaringene ble sendt til begge kommunene.

Flere **turer** ble arrangert. Høstens kveldstur ble meget vellykket, mens kveldsturen i juni og søndagsturen i september bare trakk styremedlemmer. Like før skolestart ble en stor gruppe lærere fra Øraker skole ledet langs elva fra Røa til skolen.

Samarbeidet har fortsatt med etater i Oslo og med større oppmerksomhet fra etatene i Bærum. Ved vårflomstoppen i Sørkedalen foretok LvV en fotorunde på vegne av Friluftsetaten. Vannetaten i Oslo har satt pris på LvVs evne til å gi nøyaktig beskrivelse ved problemer med vann- og kloakknettet.

Vi har samarbeidet med Naturvernforbund Oslo Vest (NOV) om bl.a. Tryvann Skisenters planer for økning i vannuttak fra Sørkedalselva.

Mediene oppsøkte LvV i tre saker: skoghogst under kraftledninger, hageavfallsdumping og felling av trær. Websider ble etablert før sommeren 2008 med domenenavn lvv.no. Sidene oppdateres tilnærmet daglig med nedbørs- og vannstandsdata, og med nytt om LvVs virksomhet. Det ble utgitt fire nummer av medlemsbladet Fódnytt.

LvV er fremdeles en liten organisasjon. Medlemstallet har holdt seg konstant på ca. 300, hvorav 5 organisasjoner.

John Tibballs

LYSAKERELVA - nedre del

Fangstsesongen 2008. Det ble solgt 47 fiskekort, og vi mottok 38 fangstmeldinger. Totalt ble det fanget ca. 70 kg laks og 25 kg sjøørret. Fangstmessig er dette noe over normalnivå.

Sollerudstranda skole har fått bevilget 100.000 kroner fra Direktoratet for naturforvaltning og Fylkesmannen Oslo og Akershus for rehabilitering av laksetrappa i Lysakerelva. Arbeidene er nå fullførte.

Dette året har det også vært vært betydelig oppmerksomhet omkring vannføringen i Lysaker-Sørkedalselvvassdraget. Bakgrunnen for dette er Oslo kommunes ønske om å benytte Langlivannet i større grad som drikkevannskilde. Som kjent er Langlivannet den viktigste vannkilden for Lysakerelva. Det er snakk om et betydelig vannuttak, og mange berørte parter har under høringsrunden påpekt at man ikke kan ta ut de mengder vann det her søkes, om uten at dette vil kunne gi svært uheldige konsekvenser for vassdraget. Fagrådet for forvaltning av laks og sjøørret i Lysakerelva har fått overført rettighetene Lysakerbyens Næringsvel har på magasin vann i Langlivannet. Denne vannreserven vil bli brukt om vannføringen kommer ned på et kritisk nivå, nærmere bestemt 500 l/s.

Klekkerforsøket

Sollerudstranda startet denne høsten et forsøk med et ”miniklekkeri”. Dette gikk overraskende godt, og på våren kunne natur- og miljøgruppa ved skolen sette ut nærmere 4000 yngel i Lysakerelva. Sollerudstranda skole har nå inne en søknad hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus om konsesjon for permanent drift av klekkeri for produksjon av laks og sjøørret. Samtidig foretas en fiskefaglig vurdering av konsekvenser knyttet til utslipp av yngel ovenfor Fåbro. Klekkeriet er en del av skolens satsingsområde, og anses som viktig for elevers læringsutbytte når det gjelder naturforvaltning.

Om merking av fisk

Oslomarkas fiskeadministrasjon har startet en rekke forsøk med merking av fisk. Dette er også aktiviteter som kan ha stor pedagogisk verdi for våre elever. Vi vil derfor forsøke å merke noe av stamfisken som vi fanger neste høst.

Byggearbeider

Utbygging av Lysakertorget står for tur. Fagrådet har sendt inn svar i forbindelse med høringen, og påpeker der at opprinnelig reguleringsplan må følges i forhold til nærhet til elva og størrelsen på byggene.

Lysaker stasjon er ferdig til sommeren, og dette gleder vi oss til! Fisking i den nedre delen av elva vil da bli langt enklere å få til uten at man setter seg fast i slamvannsledninger og lignende. I tillegg håper vi at området vil få en ansiktsløftning når maskiner og utstyr fjernes.

Rune Sæthren

ØSTENSJØVANNET

Østensjøvannets Venner har i 2008 hatt spesiell fokus på planlegging og gjennomføring av Hafslunds prosjekt for fjernvarmeledningens trasevalg gjennom Østensjøvannet natur-reservatet og Østensjøområdet Miljøpark. Sauebeitet på Bakkehavn ble introdusert i juni med slipp av sauer innenfor et området som i løpet av høsten 2007 og våren 2008 ble inngjerdet til formålet.

Østensjøvannets Venner markerte foreningens 25 års innsats og mottok Bydel Østensjøs bydelspris for sitt arbeid. Medlemsbladet Sothøna kom ut med jubileumsnummer, som ga fylldig oversikt over hva som er oppnådd og hvilke oppgaver som venter. Forvaltnings- og skjøtselsplan for Østensjøområdet Miljøpark i regi av Friluftsetaten, er ennå ikke politisk behandlet og finansiering gjenstår, en sak foreningen prioriterer høyt.

Mer om fjernvarmeledningen

Fjernvarmeledningen til Hafslund fra Klemetsrud til Sentrum ble opprinnelig planlagt å krysse Miljøparken, etter ØVVs mening, uten tilstrekkelig hensyn til verneverdiene, samtidig som det ble oppfattet som en trussel mot biologisk mangfold. Gjennomføringsplanene ble tatt opp med ledelsen i Hafslund, samtidig som det ble

en politisk sak. Lokalbefolkningen ble også aktivisert, og ØVV satte i gang en protestaksjon på nettet som fikk stor oppslutning fra allmennheten.

Legging av fjernvarmeledningene (to parallelle rør/tur og retur) var hjemlet etter energiloven med konsesjon fra NVE, men unntatt i plan- og bygningsloven. Forholdet mellom energi- og naturvernloven kom derfor i fokus etter at det ble reist spørsmål i Stortinget om balanseforholdet mellom disse to lovene. Resultatet har i praksis vist at det er mulig å ta hensyn til både verneverdiene og den miljøgevinst det ligger i fjernvarme. Spesielt ble kryssingen av kanalområdet mellom Østensjøvannet og Bogerudmyra viet stor oppmerksomhet og fikk sin løsning, etter godkjennelse av Fylkesmannen, med såkalt styrt boring under vann, gjennomført i februar 2009.

I desember 2008 oppstod det en kritisk situasjon i det en høyspentkabel ble skadet og isolasjonsolje rant ut i terrenget. Saken kom raskt under kontroll, men kunne lett ha ført til forurensning med avrenning til våtmarken. For tilførselsbekkene som krysser fjernvarme-ledningen, er det foretatt tiltak slik at vannet ikke hindres i sin frie flyt mot Østensjøvannet. Det har imidlertid gjennom hele året vært en god dialog med gjennomførende operatør Hafslund ASA.

Arbeidet med fjernvarmeledningen er beregnet ferdig langs Østensjøområdet Miljøpark innen sommeren 2009. Avbøtende tiltak vil bli avklart før sommeren.

Ruskenaksjon og fremmede arter

Ruskenaksjonen ble tatt opp igjen i 2008 etter at frykten for mulig fugleinfluensa i 2006 og 2007 stoppet den årlige deltakelse fra områdets mange skoler. Bøler skole mottok i den sammenheng Miljøprisen for 2008.

Fremmede plantearter ble gjennom arrangerte samlinger, men også på oppfordring til alle medlemmer, forsøkt bekjempet i Østensjøområdet Miljøpark i samarbeid med Friluftsetaten. Det var særlig russekål og kanadagullris som på denne måten ble luket vekk.

Informasjon

Systematiske fugletellinger startet i 1991 og i 2008 ble 120 arter observert. Antall fuglearter observert gjennom tidene er nå oppe i 220. Dette er observasjoner som gjerne lokalpressen er opptatt av. Det har for øvrig vært mye stoff om Østensjøområdet miljøpark i lokalpressen.

Sammen med Østensjø historielag og Deichmans bibliotek har foreningen videreført prosjektet Østensjø lokalhistoriske bilder som er tilgjengelig for allmennheten på internett.

Medlemsmagasinet Sothøna er utgitt med to nummer og er distribuert bl.a. til foreningens nærmere 3.000 medlemmer.

I tillegg har det vært avholdt en rekke medlems- og publikumsrettede aktiviteter, ”slåttedag for alle”, deltakelse i Bydelsdagen 2008, den årlige Østensjødagen, lokalhistoriske vandring, turer med fugletitting, botanisk vandring og flaggermusnatt med gruppen i Norsk Zoologisk Forening.

Det åpne jubileumsmøtet som markering av 25 års innsats for Østensjøvannet ble avholdt i mars 2009.

Østensjøvannets Venner har jevnlig møter med Friluftsetaten, Vann- og avløpsetaten, miljø- vernavdelingen hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus og eierne av Østensjø og Abildsø gård.

ØVV er representert i Rådgivende utvalg for Østensjøområdet miljøpark i regi av Friluftsetaten.

Østensjøvannets Venner har møtelokaler i stallen på Abildsø gård, som nå er restaurert til møtebruk.

Utfordringer

Aktuelle utfordringer er for tiden bl.a. fortsatt arbeid for rensing av vann fra tilløpsbekkene som er knyttet til NVEs konsesjonstid for overføring av vann fra Nøklevann, arbeid med bekkeåpningsprosjekter (bl.a. Østensjøbekken fra Mølledammen til Bryn Senter som inngår i Kommunedelplan Alna miljøpark), drift og videre utbygging av idrettsanlegg (kunstgressbaner) i området.

Arbeidet med å få oversikt over det volummessig tilløp og avløp i Østensjøvannet som en løsning på vannstandsreguleringen er helt nødvendig, ikke minst i forbindelse med uønsket flom i hekketiden. Dette forholdet, også kalt vannregimet, skal Vann- og avløpsetaten, Friluftsetaten og Fylkesmannen i samarbeid med Østensjøvannets Venner forsøke å løse gjennom hydrologiske målinger og etterfølgende tiltak. Østensjøvannets Venner har som ledd i dette arbeidet gjennom hele året ført daglig ”logbok” for vannstanden ved utløpet som grunnlag for de videre beslutninger.

Amund Kveim og Leif-Dan Birkemoe